

Rapport: vlees van ernstige mishandelde paarden uit Zuid-Amerika wordt nog altijd in Nederland verkocht

Stichting Dier&Recht

12 Juni 2019

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING EN SAMENVATTING	3
EU-CERTIFICERING	4
TRANSPORTEN	4
SLACHTHUIZEN	4
EXTREME WELZIJNSAANTASTING.....	4
WELZIJNSPROBLEMEN TIJDENS TRANSPORT:	5
WELZIJNSPROBLEMEN BIJ VERZAMELEN VOOR DE SLACHT:	5
EXTREME DIERENMISHANDELING: HET BEELDMATERIAAL.....	6
MAATREGELEN VAN HET BEDRIJFSLEVEN: RESPECTFUL LIFE WERKT NIET	7
NEDERLAND ALS AFNEMER VAN DIT PAARDENVLEES UIT ZUID-AMERIKA	8
EIS DIER&RECHT	10

INLEIDING EN SAMENVATTING

De productie van paardenvlees in Argentinië en Uruguay veroorzaakt veel paardenleed. Een groot deel van dit vlees is bedoeld voor de Nederlandse markt. Nederlandse importeurs en vleesverwerkers Ad van Geloven en Groenveld Vlees en de Belgische bedrijven Velda, De Nil en Chediveco verwerken dit vlees in snacks zoals vleeskroketten, huzarensalade, stoofvlees, gehaktstaven en bitterballen en diervoeding. Het wordt hoofdzakelijk verkocht door groothandels en geconsumeerd in voor de consument onherleidbare etenswaren in de horeca. Een klein deel van het Zuid-Amerikaanse paardenvlees is te koop in supermarkten.

Slachthuizen buiten de EU die hun producten willen exporteren naar de EU moeten beschikken over een EU-certificering. Dit houdt in dat de bevoegde autoriteit in het land waar de dieren geslacht worden, moet garanderen dat aan de EU-vereisten wordt voldaan. Voor en tijdens de slacht moeten de paarden alle vormen van vermijdbare pijn, angst of leed bespaard blijven. Namens de EU ziet de Food and Veterinary Office (FVO) toe op de slachterijen.

Sinds 2012 wordt het transporteren en slachten van paarden in Zuid-Amerika onderzocht door Dierenwelzijnsorganisaties Animal Welfare Foundation (AWF) en Tierschutzbund Zürich (TSB). In 2014 zijn door AWF en TSB gesignaleerde misstanden gemeld bij de (groot)handels en supermarkten. In reactie hierop stelden bedrijven als Jumbo, Coöp, Albert Heijn, Plus, C1000, Sligro, Mora, en Beckers dat de paarden wél volgens EU-regelgeving worden behandeld. Zij verklaarden zelfs extra welzijnseisen boven de EU-norm te eisen.¹ Een aantal merken besloten helemaal geen Zuid-Amerikaans paardenvlees meer te verwerken in hun producten of te verkopen.

In 2015 is Respectful Life opgericht door Belgische en Zwitserse verenigingen van paardenvlees importeurs, FEBEV (België) en VPI (Zwitserland), om transparantie en paardenwelzijn bij de productie van paardenvlees uit Zuid-Amerika te verbeteren. Deelnemers zijn slachterijen in Noord- en Zuid-Amerika en Europese paardenvleesimporteurs, waaronder een aantal grote Nederlandse bedrijven.

In 2017 bleek uit vervolgonderzoek van AWF en TSB dat de situatie in Zuid-Amerika onveranderd was. Paarden werden ziek en gewond vervoerd, kregen medicatie die in EU verboden is voor slachtpaarden, en stonden soms uren onbeschermd in de brandende zon voor ze geslacht werden.

Uit vervolgonderzoek van AWF en TSB in 2018/2019 blijken de extreme mishandelingen nog steeds actueel bij de slachthuizen, verzamelplaatsen en tijdens het transport. AWF en TSB hebben een gedetailleerd misstandenrapport gemaakt en beschikken over veel beeldmateriaal.² Sommige paarden liggen dagen te creperen en sterven een vreselijke dood. Gewonde en extreem uitgeputte magere paarden werden niet behandeld noch geëuthanaseerd. Vele paarden staan er tot aan de slacht in onoverdekte, overvolle paddocks. Door de stress zijn de paarden extreem agressief tegen elkaar. Veulens werden doodgeboren of door de andere paarden vertrapt. In 2017 werden Nederlandse bedrijven opnieuw geconfronteerd met de misstanden en de overtreding van de EU regels.

Uruguay heeft geen wetgeving voor de bescherming van dieren tijdens het vervoer en de Argentijnse wetgeving ligt ver onder de EU-normen. Zodoende worden extreem lange en dierenvriendelijke transporten, oplopend tot wel 36 uur zonder water, ruwvoer of beschutting vastgelegd.

---

¹ <https://www.animalstoday.nl/actie-lijdensweg-slachtpaarden/>

² Bekijk de beelden op Dierenrecht.nl/paardenvlees

Stichting Dier&Recht heeft in Nederland onderzoek gedaan naar de verkoop van Zuid-Amerikaanse paardenvlees. Ondanks de eerdere onderzoeken en confrontaties met afschuwelijke beelden, blijven vele bedrijven dit vlees inkopen en verkopen. Structureel paardenleed blijft buiten het zicht van de consument.

EU-CERTIFICERING

TRANSPORTEN

Transporten in landen buiten de EU valt niet onder EU import certificering.

In derde landen die vlees en vleesproducten naar de EU exporteren, zijn de EU-dierenwelzijns-eisen alleen van toepassing in slachthuizen (Verordening (EG) 1099/2009).³ Het transport van de dieren naar de slachthuizen valt niet onder EU-wetgeving. De Argentijnse wetgeving inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer is ver beneden EU-norm.⁴ In Argentinië is de maximum transporttijd 36 uur zonder water, voer of rust en in de EU is dit maximaal van 24 uur met water en rust elke 8 uur. Uruguay heeft geen wetgeving voor de bescherming van dieren tijdens het vervoer.

SLACHTHUIZEN

Alle slachthuizen in derde landen die hun producten willen exporteren naar de EU moeten daarvoor een relevante EU-certificering verkrijgen. De slachthuizen moeten voor de export voldoen aan Europese normen voor het slachten zoals de Council Regulation (EC) N° 1099/2009 on the protection of animals at the time of killing. Deze regels zijn actief sinds 2013 en hierin staat dat elk vermijdbaar lijden voorkomen moet worden voor en tijdens de slacht.

Artikel 12 van Verordening (EG) nr. 854/2004⁵ bepaalt dat de bevoegde autoriteit van het derde land van oorsprong (waar het slachthuis gevestigd is) moet garanderen dat de slachthuizen die op de lijst van EU-gecertificeerde bedrijven, voldoen aan de relevante EU-vereisten. Het gaat hierbij om het naleven van Regulation (EC) 853/2004, Regulation (EC) 854/2004 en Regulation (EC) 1099/2009.

Oftewel enkel slachthuizen die werken volgens Europese normen, die geïnspecteerd zijn door de autoriteiten van de exporterende landen, mogen paardenvlees exporteren naar Europa.

EXTREME WELZIJNSAANTASTING

Sinds 2012 voeren diverse dierenwelzijnsorganisaties⁶ grootschalige internationale onderzoeken uit naar de invoer van paardenvlees vanuit onder andere Argentinië en Uruguay. Om uit te sluiten dat de waarnemingen van de wrede behandeling van paarden als “incidenten” worden afgedaan, zijn de verzamelplaatsen en locaties meermaals bezocht. De volgende welzijnsproblemen werden geconstateerd.

---

³ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0001:0030:NL:PDF>

⁴ <http://www.senasa.gob.ar/normativas/resolucion-97-1999-senasa-servicio-nacional-de-sanidad-y-calidad-agroalimentaria>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:139:0055:0205:NL:PDF>

⁶ Dit zijn Eyes on Animals (EonA), de Zwitserse Tierschutzbund Zürich (TSB), Animals' Angels USA, Animal Welfare Foundation (DId), GAIA (België) en L214 (Fra) evenals twee Argentijnse dierenwelzijnsorganisaties die om veiligheidsredenen anoniem willen blijven.

WELZIJNSPROBLEMEN TIJDENS TRANSPORT:

- Paarden worden vervoerd in ongeschikte veewagens die oorspronkelijk bedoeld zijn voor runderen. De wagens zijn te laag voor de paarden waardoor zij (onnodige) verwondingen op kunnen lopen. Daarbij is het volgens EU-regelgeving verplicht dat paarden vervoerd worden met schotten tussen de paarden, dat gebeurt hier niet.
- De transporten duren onbegrensd lang en lopen op tot wel 36 uur.
- Kreupele en gewonde paarden gaan op transport.
- Paarden overlijden tijdens transport door vertrapping, uitdroging of omdat zij al vorens te gewond of verzwakt waren.
- Tijdens het op- en afladen worden de paarden voort gedreven met honden en in de EU-verboden elektrische prikstokken.
- Paniek bij paarden tijdens het op en afladen van de vrachtwagen; paarden springen op en over elkaar. Op de voor paarden ongeschikte vrachtwagens krijgen ze snel verwondingen.
- Paarden worden uitgeladen zonder laadklep uit de vrachtwagen.

WELZIJNSPROBLEMEN BIJ VERZAMELEN VOOR DE SLACHT:

- Paarden krijgen niet de diergeneeskundige zorg die ze nodig hebben: ze hebben open wonden op het been, rug of gezicht en onbehandelde abcessen.
- Paarden hebben gebroken benen of zijn te kreupel om nog te staan of lopen.
- Onnodige stress wordt toegevoerd tijdens het drijven en/of verzamelen (o.a. door vuur en lawaai direct naast de paarden).
- Onvoldoende schuilmogelijkheden bij slachthuizen. Paarden staan in de volle zon of storm, onbeschermd tegen de uiteenlopende weersomstandigheden.
- Hoogdrachtige paarden worden geslacht.
- Drachtige paarden verwerpen hun ongeboorte veulen door de stress en slechte omstandigheden.
- Extreem magere, uitgeputte paarden worden niet direct uit hun lijden verlost.
- Veel kadavers in het veld en op grote hopen. Paarden worden niet geëuthanaseerd wanneer nodig.
- Modderige paddocks, of juist paddocks zonder schaduw in de brandende zon.
- Overvolle paddocks waarin de paarden erg agressief zijn naar elkaar.

In tegenstelling tot de rapporten van Respectful Life, uitgevoerd door de Katholieke Universiteit (KU) Leuven, en de verklaringen van importeurs, supermarkten en snackfabrikanten, worden de EU-dierenwelzijnsnormen **niet** nageleefd – laat staan de strengere welzijnseisen die menig Nederlands bedrijf beweert te stellen aan de behandeling van de paarden die voor dit vlees gedood worden.

EXTREME DIERENMISHANDELING: HET BEELDMATERIAAL

Ondanks de verklaringen uit de sector, worden de paarden bedoelt voor de slacht gehouden onder erbarmelijke omstandigheden. Paarden staan met open wonden, zijn vermagerd, uitgedroogd, hoogdrachtige merries worden ook geslacht en de paarden worden geslagen met stokken als ze niet meewerken; de onderzoeken uitgevoerd door Respectful Life staan loodrecht op waarheid. Hieronder volgen een aantal beelden.

Overvolle paddocks. Ook zijn de paarden te mager en uitgeput, ze liggen in de modderige paddocks.

Onvoldoende bescherming voor de zon of regen in de paddocks.

Extreem zieke en magere paarden lijden ernstig, ze worden niet vroegtijdig geslacht of geëuthanaseerd.

Paarden worden geslagen met stokken, krijgen elektrische schokken en worden opgejaagd met honden voor transport. Transporttijden lopen op tot 36 uur zonder bescherming tegen de zon.

Paarden met open wonden en veel pijn krijgen geen medische hulp en staan langdurig te lijden

MAATREGELEN VAN HET BEDRIJFSLEVEN: RESPECTFUL LIFE WERKT NIET

In 2015 werd het importeren paardenvlees uit Mexico door de Europese Unie verboden vanwege de ernstige welzijnsproblemen tijdens de slacht van paarden uit Amerika naar Mexico.⁷ Om de import van paardenvlees te kunnen controleren hebben de verenigingen van importeurs van paardenvlees FEBEV (België) en VPI (Zwitserland) controles in het leven te roepen. FEBEV werkt in het project 'Respectful Life' samen met onderzoekers van de KU Leuven in België. Deelnemers zijn slachterijen in Zuid-Amerika en Europese paardenvleesimporteurs, waaronder ook in Nederland.

Samen met de KU Leuven publiceert Respectful Life sinds 2016 rapporten over de uitgevoerde audits door KU Leuven. Er worden in de rapporten van Respectful Life (2016, 2017, 2018)⁸ "geen niet-tolereerbare dierenwelzijnsinbreuken" vastgesteld. In het rapport van 2018 schrijft Respectful Life:

"Op beide bezochte verzamelplaatsen werd het drijven van paarden vanuit omliggende weiden naar een collectiepunt aan het onderzoeksteam getoond. Het drijven van de dieren werd door de gauchó's

---

⁷ <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/al-het-paardenvlees-van-de-amerika-s-moet-in-de-ban~b4fde082/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

⁸ <http://www.respectfullife.com/nl/our-research/missions-en-reports/>

op een sublieme wijze gedemonstreerd, namelijk in alle rust, non-verbaal en zonder hulpdrijfmiddelen, maar wel met een uitgesproken kennis van het natuurlijke gedrag en de lichaamssignalen van de paarden. Het onderzoeksteam heeft kunnen vaststellen dat de eerder bezochte bedrijven (Sarel, Clay en Lamar) de aanbevelingen van voorgaande plaatsbezoeken ter harte hebben genomen en de aangehaalde verbeterpunten hebben aangepakt.”

Maar de undercover onderzoeken en videobeelden van externe dierenwelzijnsorganisaties liegen er niet om. Uit zowel 2014, 2017 als het meest recente onderzoek in 2018/2019, blijkt dat de paarden nog steeds ernstig mishandeld worden in onder andere de slachthuizen en verzamelplaatsen Zuid-Amerika. *“FEBEV, VPI en de deelnemers aan het project misleiden de consumenten door te verwijzen naar de onderzoeken van de wetenschappers van KU Leuven, alsof deze gelden als audits en de weerspiegeling voor dierenwelzijn”,* aldus Sabrina Gurtner, projectleider van AWF.

“In theorie worden hierdoor alleen de managementsystemen gecontroleerd en gecertificeerd, en niet het dierenwelzijn tijdens de productie van paardenvlees, zo blijkt uit de documenten en certificaten. Met deze certificaten worden onder andere de consumenten, klanten van de VPI, zoals slagers en restaurants, dus misleid”, verklaart Sabrina Gurtner van AWF en TSB.

NEDERLAND ALS AFNEMER VAN DIT PAARDENVLEES UIT ZUID-AMERIKA

Nederland is in 2018 nog steeds grote afnemer. In 2018 importeerde de gehele Europese Unie een kleine 13.000 ton paardenvlees uit Argentinië en Uruguay. Dit vlees wordt verwerkt in onder andere snacks, stoofvlees en diervoeding. Omgerekend worden alleen al voor de Europese markt meer dan 61.000 paarden geslacht.⁹ Nederland importeerde 6300 ton paardenvlees in 2018, een kleine 50% van de totale import van Europa.¹⁰

Ondanks de beweringen van producenten en supermarkten dat zij enkel vlees verkopen dat voldoet aan EU-normen, blijkt dat dit paardenvlees nog steeds wordt verwerkt in producten op de Nederlandse markt. Paardenvlees wordt in verschillende vormen verkocht. Dit kan puur paardenvlees zijn, paardenbiefstuk of paardenrookworst, maar paardenvlees wordt ook verwerkt, en gemengd met andere vleessoorten, in bijvoorbeeld stoofvlees, vleeskroketten, gehaktstaven en bitterballen.

Producten met paardenvlees in Nederland zijn afkomstig van deelnemers aan Respectful Life. Dit zijn onder andere de Belgische importeurs De Nil en Velda.¹¹ Deze importeurs leveren vlees aan Jumbo, Albert Heijn en Hema. Dit is af te lezen op de etiketten in de desbetreffende winkels.¹²

Nederlandse importeurs die deelnemen aan Respectful Life zijn onder meer Groenveld en Ad van Geloven.¹³ De snacks van Ad van Geloven zijn te koop bij onder andere Makro, Hanos en Sligro, zo blijkt uit bezoeken bij verschillende vestigingen. Ook de eigen merken van diepvriessnacks, van

---

⁹ In 2017 resulteerde een totaal aantal van 74.152 geslachte paarden uit Argentinië in 15.224 ton geproduceerd paardenvlees, dit geeft een product van *4,87 om mee te rekenen.

¹⁰ In 2018 importeert de EU 9371 ton paardenvlees vanuit Argentinië. Nederland importeert hiervan 3514 ton paardenvlees. In 2018 importeert de EU 3735 ton paardenvlees uit Uruguay, Nederland importeert hiervan 2797 ton paardenvlees.

¹¹ <http://www.respectfullife.com/nl/participants/>

¹² Op het etiket staat ofwel Velda, De Nil

¹³ <http://www.respectfullife.com/nl/participants/>

Makro, Hanos en Sligro komen van Ad van Geloven. Dit kunnen we aflezen van de EG nummers op de etiketten die de laatste verpakingslocatie weergeven. Ad van Geloven verklaarde in 2017 aan Eyes on Animals dat de herkomst van dit vlees Argentinië, Uruguay en Europa is.¹⁴

Jumbo verkoopt daarnaast ook de merken Lochtman en Theo Coertjens. De herkomst van het vlees van Lochtman is Argentinië¹⁵. De herkomst van het paardenvlees dat wordt verwerkt in de producten van Coertjens is onbekend. In 2017 verklaarde Coertjens dat dit vlees uit Argentinië komt.¹⁶ Ook de Makro, Sligro en Hanos verkopen het paardenstoofvlees van Coertjens.

Daarnaast verkoopt Sligro ook het merk Beckers Breti, dat haar paardenvlees uit Argentinië haalt.¹⁷ Andere supermarkten, waaronder Vomar, verklaren overwegend Europees paardenvlees te verkopen, maar bij onvoldoende beschikbaarheid van specifieke spierdelen wordt Zuid-Amerikaans paardenvlees verkocht.¹⁸

Over de exacte herkomst van ieder product worden geen toezeggingen gedaan. Veel vleesproducten zijn samengesteld, het vlees komt dan mogelijk van meerdere locaties. Het is daarom niet met zekerheid te zeggen hoeveel procent van het paardenvlees uit Zuid-Amerika in de Nederlandse supermarkten, restaurants en snackbars ligt. Deze informatie wordt expres vaag gehouden als we navraag doen. Op onze telefonische en via de e-mail gestelde vragen geven De Nil¹⁹, Velda en Ad van Geloven geen transparantie over de herkomst van hun producten. Door hun deelname aan Respectful Life weten we dat ze de Zuid-Amerikaanse paardenvleeshandel onderschrijven.

Verder bestaat er nog paardenvleesthuisbezorgd.nl. Op de site staat de aanprijzing dat het paardenvlees van de beste kwaliteit is, omdat de leveranciers staan aangesloten bij Respectful Life; *“een onafhankelijke organisatie die er nauwlettend op toeziet dat de paarden bestemd voor de slacht het hele traject respectvol behandeld worden”*.²⁰ Zoals we hebben gezien, is dit een gotspe.

---

¹⁴ <https://www.eyesonanimals.com/nl/update-de-wrede-waarheid-achter-geimporteerd-paardenvlees-dat-nog-steeds-nederland-wordt-verkocht/>

¹⁵ Dit is verklaard aan betrouwbare bron

¹⁶ <https://www.eyesonanimals.com/nl/update-de-wrede-waarheid-achter-geimporteerd-paardenvlees-dat-nog-steeds-nederland-wordt-verkocht/>

¹⁷ Dit is verklaard aan betrouwbare bron

¹⁸ Dit is verklaard aan betrouwbare bron

¹⁹ Dit is verklaard door een betrouwbare bron

²⁰ <https://www.paardenvleesthuisbezorgd.nl>

EIS DIER&RECHT

Stichting Dier&Recht constateert meerdere problemen, waaronder:

- De transporten naar de slachterij toe zijn extreem dier onvriendelijk en voldoen in geen geval aan Europese normen. Transporten duren tot wel 36 uur, waarbij de paarden in open vrachtwagens staan in de volle zon.
- Er worden honden en elektrische prikstokken gebruikt om paarden op te drijven, methodes die in Europa verboden zijn.
- Paarden overlijden nog voor de slacht door uitputting. Veulens worden dood geboren door de stress of kort na de geboorte vertrapt in de drukke paddocks. Paarden met open wonden en gebroken benen blijven onbehandeld.
- De Europese wetgeving ten aanzien van het welzijn tijdens transporten en voor de slacht wordt niet nageleefd. Bovendien houdt de EU onvoldoende toezicht.
- De EU en de Nederlandse consument wordt misleid met het project Respectful Life dat suggereert dat de paarden op hun laatste toch goed behandeld worden.

Daarnaast gelden de EU-normen voor transport **niet** in Argentinië en Uruguay, waardoor de paarden onder erbarmelijke omstandigheden soms dagenlang worden getransporteerd.

Hierom eist Dier&Recht dat er strengere handhaving komt op de EU-normen voor de slacht. Ook eist Dier&Recht dat er normen komen voor het transport van de paarden in Argentinië en Uruguay. Diervriendelijkere normen kunnen worden opgenomen binnen het Respectful Life programma en de handhaving hierop moet per direct worden verbeterd.

Zolang dit leed voortduurt en het welzijn van de paarden daar niet gegarandeerd kan worden eist Dier&Recht samen met een internationale groep van 13 Europese, Noord- en Zuid-Amerikaanse dierenbeschermingsorganisaties een complete importstop op paardenvlees uit Argentinië en Uruguay naar de EU. Van de Nederlandse afnemers eisen we dat ze stoppen met de inkoop en verkoop van dit 'product'. Paarden lijden onnodig en extreem veel.

Bekijk de beelden op www.dierenrecht.nl/paardenvlees